
Bo Lundgren: När bubblan brast

Bokförlaget DN. Stockholm 1998, 356 sid.

Efter större flyg- och fartygskatastrofer tillsätts regelmässigt en haverikommission med uppdrag att i görligaste mån utreda det förlopp som ledde fram till katastrofen, vilka faktorer som utlöste den, och vad som går att göra för att förhindra liknande katastrofer i framtiden. Inte minst brukar sådana kommissioner uppehålla sig vid frågan om vilka orsaker som kan betraktas som "systemfel" och vilka som kan tillskrivas den mänskliga faktorn. Självklart kan slutrapporten från en sådan kommission inte i efterhand rädda de liv som spillts. Men den kan hjälpa oss med två andra saker: Dels att mentalt lägga katastrofen till handlingarna, dels att rätta till systemfelet så att liknande orsaksförlopp inte utlöser motsvarande katastrofer i framtiden.

I kölvattnet av den svenska finanskrisen har ett antal motsvarande "haverikommissioner" sett dagens ljus. Den Wallanderska Bankkriskommittén [1994] havererade själv p g a interna motsättningar i viktiga principfrågor, men resulterade ändå i ett antal intressanta delrapporter. *Ekonomisk Debatt* har tidigare i år (nr 1/98) haft ett välmatat temanummer om finanskrisen med uppsatser av flera av krisens nyckelpersoner. Själv har jag försökt att ge min syn på normpolitikens roll och ansvar mot bakgrund av Konjunkturrådets rapporter (Söderström [1996]). Och i år har den ansvarige ministern, Bo Lundgren, kommit med sin redogörelse för förloppet sett ur hans perspektiv, de bedömningar som gjordes i Finansdepartementet och regeringen, och hur besluten fattades.

Med hänsyn till den mycket speciella insynssituation finansmarknadsministern befann sig i, med tillgång till konfidentiell information från alla berörda parter

(oppositionspolitiker, myndighetsföreträdare, bankchefer, finansmarknadsaktörer), skulle man kanske ha kunnat förvänta sig sensationella avslöjanden, som kastar nytt ljus över skeendet och som kan utgöra värdefullt källmaterial för ekonomisk-historisk forskning framöver. Låt mig omedelbart säga att jag inte funnit mycket av den karaktären i Lundgrens bok. Det är naturligtvis en källa till besvikelse, och man kan undra om det inte finns en hel del av intresse som det återstår att dra fram i dagens ljus.

Men kanske är ändå denna avsaknad av braskande nyhetsmaterial något som vi i huvudsak bör vara tacksamma över. Den politiska processen i Sverige är väl genomlyst: möjligheterna för en svensk politiker att hålla korten tätt tryckta till bröstet för att plötsligt komma med oväntade utspel begränsas starkt av såväl media som förvaltningstradition. Alla kort kommer rätt snart på bordet. Så vill vi nog att det ska vara, även om det förtar något av läsglädjen i just detta fall.

När jag ändå är inne på svepande omräkningen kan jag inte undgå att påpeka att Lundgrens redogörelse dessvärre också har blivit en tämligen trög läsning. Enligt författarens utsago hade han själv velat gruppera materialet och göra framställningen mer problemorienterad. I partiledarens frånvaro blev det tyvärr inte tid för detta. Istället följer boken en ganska strängt kronologisk disposition, där spännande skeenden plötsligt kan brytas av ett partimöte i Visby eller författarens bröllop (som dock avverkas på en rad). Det ger en inblick i politikerns vardag, men på bekostnad av sammanhang och överblick.

Med sin kronologiska behandling av de tre regeringsåren under ett dramatiskt

skede i svensk ekonomisk historia spänner boken över ett brett fält, och vissa frågor behandlas i stor detalj. Jag ska här nöja mig med att ta upp tre frågeställningar som kan vara intressanta att få belysta av en bok som denna: 1) Hade finanskrisen kunnat undvikas eller åtminstone få ett mildare förlopp med en annan ekonomisk politik efter den nya regeringens tillträde den 4 oktober 1991? 2) Hade det finansiella systemet i Sverige kunnat räddas till en lägre kostnad för skattebetalarna? 3) Spelade Finansinspektionen den roll en tillsynsmyndighet bör spela under en finanskris?

Hade krisen kunnat undvikas eller mildras?

På den första frågan är det lätt att först konstatera att när den nya regeringen tillträdde låg krisen redan i korten, såväl finansinstitutens kollaps som den stora nedgången i ekonomin och kronans fall. Det man kan förvåna sig över är att den tillträdande regeringen var så oförberedd på detta. Man får intrycket att den blev mer eller mindre tagen på sängen av krisens allvar och för den här recensenten är det naturligt att fråga: Läste ingen av regeringens ledamöter rapporterna från SNS Konjunkturråd? 1992 (i januari) inleddes rådets rapport med orden: "Sverige befinner sig nu i den mest djupgående ekonomiska nedgången under efterkrigstiden" [Söderström 1992]. Vi pekade på de fallande tillgångsvärdena och trodde på en stabilisering av läget tidigast under 1993. Men intet av sådana tongångar i Lundgrens skildring.

Inte minst överraskas man av interiörerna från Harpsundsmötet den 22–23 augusti 1992, då valutakrisen höll på att rulla in över Sverige med full kraft. Stämningen rapporteras ha varit "mycket god", även om det kunde förmärkas en oro för det snabbt ökande budgetunderskottet. Diskussionerna förefaller bl a ha handlat om den kommande tillväxtpropositionen

och det kloka i en differentierad bensinskatt. Om Lundgrens redogörelse är rättvisande var han den ende som kom med konkreta förslag till åtgärder mot krisen: "kraftfulla besparingar" på budgetens utgiftssida i kombination med sänkta arbetsgivaravgifter – en position som företärts i debatten av en handfull ekonomer, dock inte av mig själv (se Calmfors [1998]). Men finanspolitiken tillhörde inte Bo Lundgrens portfölj och diskussionerna på Harpsund "mygnade inte ut i några definitiva slutsatser". Regeringen mötte mediauppbådet utanför Harpsund helt tomhänt.

Bo Lundgren skriver att medias förväntningar på utfallet varit "överdrivna". Men om han verkligen föreslog de drakoniska åtgärder som nämns ovan måste han ha varit väl medveten om den annalkande krisens dimensioner. Enligt min mening gjorde regeringen ett ödesdigert misstag när den inte vid detta tillfälle kom med ett omfattande och konkret krisprogram. Det skadade tilltron till dess förmåga att hantera krisen på ett sätt som senare aldrig kunde gottgöras.

Resten av hösten fick den ekonomiska politiken i huvudsak ägnas åt att söka stärka förtroendet för kronan. På den punkten redovisar Bo Lundgren inga andra uppfattningar än de som var förhärskande inom regeringen – och oppositionen. Hela den ekonomisk-politiska strategin var ju uppbyggd kring den fasta växelkursen. Vad som skulle ha kunnat föranleda en avvikande uppfattning hos just Lundgren är att han hade bättre inblick än de flesta i den kris för det svenska finansiella systemet, som blev akut under sommaren och hösten 1992. Det måste ha svidit i skinnet på en finansmarknadsminister, som redan fått göra åtskilliga brandkärsuttryckningar, att se hur kronförsvaret drev upp räntorna och sänkte fastighetsvärdena till stort men för banker som redan befann sig på fallrepet. Men inte med ett ord antyder Lundgren några funderingar på att det kunde ha va-

rit klokt av Sverige att följa Finlands, Italiens och Storbritanniens exempel under valutaturbulensen sommaren–hösten 1992.

Den 19 november föll så kronan. Bo Lundgren har ingenting materiellt att tillföra om de sista dagarnas kamp på barrikaderna, men han är inte sen att lägga det yttersta ansvaret för nederlaget hos den politiska oppositionen, som ju vägrade att medverka till ytterligare ett ”krispaket”. Annars borde det ju ha varit särskilt lätt just för honom att se att det vid det laget faktiskt hade blivit omöjligt för Sverige att ta sig igenom den finansiella och makroekonomiska krisen utan den penningpolitiska frihet som endast en flytande växelkurs kunde ge. Lundgrens närmaste man, sedermera riksbankschefen Urban Bäckström, var ju också relativt tidigt ute med en god analys av den svenska krisens karaktär med utgångspunkt i fallande tillgångsvärden till följd av höga realräntor [Bäckström 1993].

Efter kronans fall uppstod emellertid omedelbart ett spänningsförhållande mellan Finansdepartementet (åtminstone Bo Lundgrens del av det) och Riksbanken om vilken penningpolitik som bäst kunde ta Sverige ur krisen. Möjligen förelåg på denna punkt även ett spänningsförhållande mellan de två statsråden i Finansdepartementet, men läsaren blir inte explicit upplyst därom. Lundgrens ståndpunkt blev omgående att huvuduppgiften nu var att ”häva depressionen och dämpa finanskrisen” genom räntor ”nära eller till och med under tysk nivå”. Inte minst skulle en väsentligt lägre räntenivå medverka till att bromsa det skenande budgetunderskottet.

Lundgren blev följaktligen djupt besviken (han skriver ”förvånad”) när Riksbanken omedelbart efter kronfallet nöjde sig med att sänka marginalräntan till 12,5 procent. Detta blev inledningen till en tystlåten men segsliten kamp om ränteläget mellan ränteduvorna i finansens och räntehökarna i Riksbanken. En kamp som

i praktiken kom att pågå fram till dess att Bengt Dennis och Thomas Franzén hade lämnat banken och ersatts av duvorna Urban Bäckström och Lars Heikensten. Dennis argument var att snabba räntesänkningar skulle skada förtroendet för inflationsbekämpningen, sänka kronan och driva upp långräntorna. ”Det är uthålligt lägre obligationsräntor som vi eftersträvar, inte tillfälligt låga korta räntor” (sid 218).

Som bevis för sin tes att alltför snabba räntesänkningar kunde skada förtroendet brukar Dennis anföra ”ränteincidenten” vintern 1993, då en korträntesänkning ledde till en oväntat stor försvagning av kronan och tendenser till uppgång i långräntorna. Men kritikerna brukar påpeka att denna reaktion lika gärna kan ha framkallats av besvikelse över att räntesänkningen blev så pass liten.

Bengt Dennis lär under hösten framlägga sin syn på detta förlopp [Dennis 1998], och vi har väl också att se fram emot mer forskning i frågan. Tills vidare hamnar åtminstone denne recensent i slutsatsen att den penningpolitik Lundgren förespråkade hade haft stora möjligheter att lyckas väl. Finlands Bank hade ju framgång med en mer aggressiv räntesänkningsspolitik, trots en sämre inflationshistoria och ett mindre tappert försvar av den fasta växelkursen.

Man kan tycka att det hade funnits anledning för Lundgren att redan då vara tydligare i sin kritik av riksbankspolitiken. Men han valde att ligga lågt, eftersom regeringen på principiella grunder eftersträvade en självständig riksbank utan att detta ännu fullt ut hade reglerats i lagen (sid 269).

Hade det finansiella systemet kunnat räddas till en lägre kostnad?

Huvuddelen av Lundgrens bok upptas av skildringar av de otaliga ingreppen och segslitna förhandlingarna med olika parter på finansmarknaden (och med den po-

litiska oppositionen) i syfte att rädda förtroendet för det svenska betalningssystemet och det finansiella systemet som helhet. De sammanlagda kreditförlusterna i de svenska bankkoncernerna kunde redan tidigt bedömas få en omfattning av 200 miljarder kronor. Detta gick långt utöver vad Riksbanken kunde hantera som "lender of last resort". Förlusterna var av en omfattning som skulle ha kunnat radera ut kapitalbasen för hela det svenska bankväsendet. Detta ställde regeringen inför en helt ny uppgift, där det knappast fanns några tidigare erfarenheter att lita till, även om en del lärdomar kunde vinnas av andra länders sätt att hantera liknande kriser.

Lundgrens skildring visar tydligt hur problemen först framstår som specifika för olika finansinstitut (Nyckeln, Nordbanken, Första Sparbanken, o s v), och föranleder uttryckningar som man inbillar sig är av engångskaraktär. Men i september 1992 stod det klart att det hela måste hanteras som en systemkris med generellt verkande medel. Åtgärderna blev av tre slag:

- Den statliga bankgarantin, som gällde fordringar på alla svenska banker och vissa andra kreditinstitut;
- Inrättandet av Bankstödsnämnden, som hade att på lika villkor handlägga alla bankers behov av statligt stöd för att klara sin kapitaltäckning;
- Övertagandet av hela ägaransvaret i de banker, som inte kunde få tillräckligt stöd av existerande ägare.

Politiken visade sig – i kombination med den makroekonomiska återhämtningen – bli mycket framgångsrik. Redan vid halvårsskiftet 1996 kunde den statliga bankgarantin avvecklas, och ett år senare upphörde verksamheten i Securum, som hanterat de dåliga krediterna i Nordbanken och (genom Retriva) i Gota Bank. Den totala kostnaden för skattebetalarna beräknas av Jennergren och Näslund [1998] vid halvårsskiftet 1997 ha uppgått

till 35 miljarder kronor, huvudsakligen i form av uteblivna räntor på statens kapitaltillskott till Nordbanken och Securum/Retriva (själva kapitalbeloppen har i allt väsentligt återförts till statskassan). Alltså väsentligt mindre än statens sammanlagda utbetalningar på över 65 miljarder kronor. Det reser ändå frågan om bankkrisen hade kunnat hanteras effektivare och billigare för skattebetalarna.

Alternativ till den politik som Bo Lundgren stod för saknades inte, och det är synd att hans bok i så liten omfattning behandlar de överväganden som låg bakom det slutliga valet av handlingslinje i olika frågor. De tre kännetecken jag skulle vilja dra fram i det Lundgrenska fögderiet över finanskrisen är följande:¹

1. Skapande av politisk koncensus kring en övergripande krislösning;
2. Öppenhet, transparens och realism kring institut, kreditrisker och pantvärden;
3. Privat ägaransvar för finansinstitutet.

På den första punkten hade det naturligtvis varit lättare och snabbare för regeringen att gå sin egen väg, utan att ödsla tid på att informera och förhandla med oppositionen. Alldeles bortsett från det parlamentariska läget (som ju nödvändiggjorde förhandlingar kring beslut som måste fattas av riksdagen) hade emellertid detta varit en riskfylld strategi. Vid ett regeringsskifte skulle ju besluten då kunna rivas upp, och det internationella förtroendet för det svenska kreditsystemet skulle kunna lida stor skada av sådan osäkerhet (jfr Japan idag). En hel del av Bo Lundgrens tid fick alltså ägnas åt överläggningar med socialdemokratin (i praktiken Leif Pagrotsky) kring dessa frågor. Överläggningarna blev inte alltid enkla. Naturligt nog hade ju oppositionen sina

¹ Dessa kännetecken är bara delvis överlappande med vad Ingves och Lind [1998] kallar en "svensk modell" för bankkrislösningar.

egna synpunkter, och kopplingar skedde gärna till frågor utanför den akuta krishanteringen, t ex kapitalinkomstbeskattningen och löntagarfonderna. Men Lundgren lyckades väl. När t ex riksdagen den 18 december 1992 tog det viktiga beslutet om bankstödet var det enbart Ny Demokrati som röstade emot.

På den andra punkten finns stort utrymme för lämplighetsbedömningar, och det finns exempel på andra länder som valt rakt motsatt strategi. Förslag saknades inte heller i Sverige. Mitt under brinnande kris – i januari 1993 – kom tidigare chefen för Östgötabanken Olof Sjöström i en tidningsartikel med förslaget att bankerna skulle slippa att göra förlustreserveringar med utgångspunkt i fastighetspanternas faktiska marknadsvärden och istället under en övergångstid få ta upp fastigheterna till ett ”försiktigt uppskattat värde före fastighetskrisen” (min kurs.). Därmed skulle kapitaltäckningskraven i de flesta banker klaras utan utnyttjande av skattemedel.

Även Gabriel Urwitz [1998] diskuterar om inte krisen hade kunnat få ett mildare förlopp om inte Finansinspektionen under 1990–91 ”stressats till” att väsentligt skärpa kraven på bankernas reserveringar för befarade kreditförluster. I egenskap av VD för Gota Bank medverkade han själv i juni 1992 till ett förslag om en ”finansiell försäkring” för banken, vilken i princip innebar att banken skulle klara sin kapitaltäckning genom att omperiodisera anteciperade framtida vinster.

Det är möjligt att sådana förslag till ”optiska” lösningar på krisen skulle ha kunnat lyckas. I storstadsområdena har ju fastighetsvärdena återhämtat sig förvånansvärt snabbt efter krisen. Frågan är hur redovisningsmetoderna skulle ha påverkat den internationella tilltron till svenskt kreditväsende. Den reella innebördens är att vi skulle ha beviljat oss själva ett undantag från de internationella kapitaltäckningskraven. Kanske hade vi kunnat ”get away with it”, och belast-

ningen på statsbudgeten skulle då ha blivit i motsvarande mån mindre eller rentav helt ha uteblivit.

Risken för ett sviktande internationellt förtroende är naturligtvis mycket allvarlig, men det måste ändå ha tätt sig mycket frestande för Finansdepartementet att rucka litet på redovisningsreglerna istället för att ösa ut 65 miljarder av skattemedel i ett läge då budgetunderskottet redan var på väg mot 200². För Bo Lundgrens del var dock saken solklar: här gällde principen om transparens och total öppenhet om faktiska marknadsvärden, punkt slut. En sådan princip har – utöver riskminimeringen – den politiska fördelen att den är lätt att förklara och den som följer den undviker risken att dras ut på ett gungfly av optimistiska förhoppningar och halvkvädna visor (jfr Japan). Den måste betraktas som en mycket viktig ingrediens i den framgångsrika ”svenska modellen” för hantering av finanskriser.

På den tredje punkten var Bo Lundgren lika orubblig. Krishanteringen måste i det längsta undvika att bankerna hamnade i statlig ägo. (Här valde ju Norge en helt annan linje.) Å andra sidan fick statliga kapitaltillskott inte innebära att existerande privata ägare bereddes förmåner på skattebetalarnas bekostnad. Efter en viss initial flexibilitet (lånet till Första Sparbanken och inlösen av privata ägare i Nordbanken) utvecklade Bo Lundgren med tiden en avsevärd hårdhet i denna linje. ”Vi skulle ha ett inflytande som krona för krona motsvarade den kapitalinsats vi gjorde” (sid 257). Det kan ha väckt en viss irritation i en del finanskretsar, där man kanske hade hoppats på en vänligare behandling av en borgerlig regering.

Men tydligheten skapade respekt och

² Detta visas väl också av att Carl B Hamilton – då sakkunnig hos Anne Wibble – tog upp frågan i riksdagen istället för att ta upp saken med Lundgren och hans medarbetare.

sparade säkert också en hel del pengar åt skattebetalarna. Utan att göra någon direkt koppling redogör Lundgren i ett svep för en middag på Täckva Udden där han redovisade regeringens inställning, och hur S-E-Banksaktien snart därefter började stiga när det stod klart att banken skulle klara sig utan statligt stöd. Kanske var det så att bankens ledning och ägare gick hem och tänkte om efter middagen. Säkert vann Lundgren också en del folkliga röster på sin kamp mot styrelser och ledningar i de havererade bankerna, där han envist (men utan större framgång) sökte att återkräva generösa arvoden och avgångsvederlag från personer som medverkat till förlusterna.

Finansinspektionens roll

En inte obetydlig aspekt av krisen var den konflikt som kom att uppstå mellan statsrådet Lundgren och dåvarande chefen för Finansinspektionen, Anders Sahlén, vilken så småningom ledde till att Sahlén fick lämna sin befattning. I allmänhetens ögon blev denna konflikt akut i och med att Sahlén i ett – kanske något förhastat – uttalande förklarade att den tilltänkta chefen för Bankstödsnämnden var att betrakta som jävig i handläggningen av ärenden som rörde Gota Bank, där han tidigare varit verksam. Desavoueringen ledde till att Christer Bergqvist inte kunde utses, trots att Finansinspektionen tidigare givit klartecken för denne.

Bo Lundgrens irritation över denna incident framgår tydligt av boken, men samtidigt försäkrar han att den inte var skäl nog för att flytta på Sahlén. Istället hävdar han att förflyttningen motiverades av att Finansinspektionen under Sahléns ledning blivit så långt indragen i "olika konstruktioner" för att lösa uppkommande problem "att tillsynsrollen urholkades".

Utän att på något sätt ge mig in i en bedömning av Sahléns chefskap över Finansinspektionen vill jag ifrågasätta om

här inte finns ett generellt – men föga uppmärksammat – problem för tillsynsmyndigheter vid finanskriser. Att den tidigare Bankinspektionen gravt åsidosatt sina åligganden under de år på 1980-talet som utgjorde upptakten till finanskrisen är väl ställt utom varje tvivel (det framgår bl a av Gustaf Sjöbergs rapport till Bankkriskommittén [1994]), men något ansvar har aldrig utkrävts för detta. Försummelserna var det dock för sent att åtgärda under Sahléns fögderi. När krisen sedan var ett faktum blir problemställningen en annan.

Inspektionen har att avgöra i vad mån olika lösningar på uppkommande problem i olika kreditinstitut är förenliga med "sundhet" på finansmarknaden. I den mån föreslagna lösningar inte anses uppfylla detta villkor hamnar myndigheten – oundvikligen, menar jag – i rollen att föreslå bättre alternativ. Därmed blir den också medansvarig till olika finansiella konstruktioner och affärsupplägg. Så länge kreditväsendet som helhet präglas av stabilitet är detta inget större problem. Men under en framväxande finanskris kommer lätt de konstruktioner som inspektionen föreslagit eller rentav medverkat till att visa sig ohållbara. Tillsynsmyndigheten får därmed ett medansvar för havererade finansinstitut, och kommer oundvikligen att utsättas för kritik för sin roll. Jag har svårt att föreställa mig en finanskris utan att tillsynsmyndigheten på detta sätt hamnar i en omöjlig position. Bo Lundgren gör inga reflexioner kring denna eventualitet.

Om bokens titel

Låt mig till sist göra en avslutande randanmärkning. Boken bär undertiteln "Om den svåraste finanskrisen i Sveriges historia". Bo Lundgren gör i sin bok inget försök att underbygga denna titel, och jag tror att det kan vara svårt. Ekonomihistorikern Håkan Lindgren påpekar i sin expertrapport till Bankkriskommittén

[1994] att finansiella kriser förekom långt innan det moderna banksystemet såg dagens ljus i mitten av 1800-talet. Självt går han igenom erfarenheterna från 1870-talets järnvägs kris och den stora deflationskrisen i början på 1920-talet. Sedan har vi ju de påfrestningar som svensk kreditmarknad utsattes för i samband med Kreugerkraschen och den efterföljande depressionen. Vilken av alla dessa finanskriser som var "svårast" tror jag man ska vara försiktig med att uttala sig om. Det beror på hur man avgränsar frågeställningen och hur man mäter.

I själva verket tror jag att både Bo Lundgren och vi övriga är bäst betjänta av att se den senaste krisen som en i raden av mer eller mindre regelbundet återkommande finanskriser, vilkas oundviklighet beror på den inneboende karaktären hos det finansiella systemet. Vill vi vara fullständigt skyddade från kriser får vi nog först avskaffa såväl krediter som betalningsmedel. Att med heder ha skilt sig från uppgiften att bära det yttersta politiska ansvaret för det finansiella systemet under vår generations sannolikt enda – och mycket svåra – finanskris måste anses vara en fullt tillräcklig bedrift för en politiker som mänskligt att döma har framtiden för sig.

*Hans Tson Söderström
SNS och Handelshögskolan i
Stockholm*

Referenser

- Bankkriskommittén, [1994], *Bankkrisen*, Finansdepartementet, Stockholm.
- Bäckström, U, [1993], "Tillgångspriser och stabiliseringspolitik", *Ekonomisk Debatt*, årg 21, nr 5, s 451–464.
- Calmfors, L, [1998], "Nationalekonomernas roll under det senaste decenniet – vilka är lärdomarna?", i Jonung, L, (red), *Ekonomerna i debatten – gör de någon nytta?* Ekerlids Förlag, Stockholm.
- Dennis, B, [1998], *Dennis 500 procent*, Bokförlaget DN, Stockholm.
- Ingves, S & Lind, G, [1998], "Om att hantera en bankkris", *Ekonomisk Debatt*, årg 26, nr 1, s 41–54.
- Jennergren, P & Näslund, B, [1998], "Efter bankkrisen: Vad blev notan för skattebetalarna?", *Ekonomisk Debatt*, årg 26, nr 1, s 69–76.
- Lindgren, H, [1994], "Att lära av historien. Några erfarenheter av finanskrisen", i Bankkriskommittén, *Bankkrisen*, Finansdepartement, Stockholm.
- Lundgren, B, [1998], *När bubblan brast*, Bokförlaget DN, Stockholm.
- Sjöberg, G, [1994], "Bank- och Finansinspektionens verksamhet 1980–1993", i Bankkriskommittén, *Bankkrisen*, Finansdepartement, Stockholm.
- Söderström, H T (red), [1992], *Tillväxt utan gränser. Konjunkturrådets rapport 1992*, SNS Förlag, Stockholm.
- Söderström, H T, [1996], *Normer och ekonomisk politik*, SNS Förlag, Stockholm.
- Urwitz, G, [1998], "Erfarenheter från en bankkris", *Ekonomisk Debatt*, årg 26, nr 1, s 55–68.